

Előfizetési feltételek

helyben házhoz hordva vagy vidékre postán küldve:

Egész évre 12 kor.
Fél évre 6 kor.
Negyedévre 3 kor.

Hirdetések díja:

□ centiméterenként 6 fill. Kereskedők és gyárosok külön árkedvezményben részesülnek.

Nyílt tér sora 40 fillér.

KÖZÉRDEK

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

AZ ALSÓFEHÉRVÁRMEGYEI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Szerkesztőség

és
kiadóhivatal:

Földes Ede

könyvkereskedése

Bethlen-utca 2. sz. alatt.

hova egy a lap szellemi részét illető közlemények, mint az előfizetések és hirdetések benyújtásánál küldendők

Kéziratok nem adnak vissza.

Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Kérjük t. olvasóinkat, sziveskedjenek lapunkra előfizetéseiket mielőbb megújítani a jövő félévre, hogy a kellő számu példányok nyomtatása iránt intézkedhessünk. Előfizetési áraink: Egész évre 12 kor., félévre 6 kor., negyedévre 3 kor. Az Alsófehérvármegyei Gazdasági Egyesület tagjai — ha egyszerre fizetnek elő az egész évre — a „Közérdek“-et 10 koronáért kapják.

Otthon és iskola.

Gyakran halljuk, még gondolkodó emberektől is, hogy a mai iskola csak tanít; de nevelni nem tud. Ez a nyilatkozat, eltekintve itt attól, hogy önmagában ellenmondás, nagyon könnyű és kényelmes módja annak, hogy a szülő otthon hatását és kötelességét egészen az iskolára hárítsák. Most, mikor a tanuló a szülői otthonba távozik: közelből kínálkozik az alkalom, hogy e kérdéssel foglalkozzunk.

A testi egészségre nézve az otthon hatása annyira nyilvánvaló, hogy arról beszélni is feleslegesnek látszik. Ha mégis néhány szóval részletezzük: csak azért történik, hogy sok baj és panasz valódi forrását megmutassuk.

Az iskolai foglalkozás sok testi erőt vesz igénybe; azért már kezdetől fogva gondosan kell azt ápolni, hogy a szellemi munkát megbírja. Jó levegő, tápláló eledel az évszakokhoz s időjárásához alkalmazott, de sohasem szoros és nehéz ruházat, s a tisztaság a testi egészség alapkövetelése. Ez utóbbi különösen nagy fontosságu arra a gyermekekre, akinek jól nevelt emberre kell lennie. A külső gyakran esal; a külsőn megtört szenny soha. Aki semmibe sem veszi külsejének szennyét-rongyát, elhanyagoltságát: keveset fog hajtani arra is, hogy mit tartanak róla mások a szemérem és önérték meg aluszik még benne, vagy kialvóban van már belőle. „De hisz nem lehet ellenőrizni, hogy a gyermek be ne piszkolja magát”, mondja az ellenvetés. Ez igaz; de arra igenis rá lehet szoktatni, hogy ne tartsa magán a szennyét. Küljüket csak el magunktól, valahányszor piszkosan közelít hozzánk: tisztaságérzete oly élénk lesz, mint a gyöngéd lelkiismeret. Az iskola mindebben tanácsot adhat, követelhet, ellenőrizhet és büntethet; a test edzését is fölveheti — amint fel is vette — programjába: de mindig csak általános mértékhez és szempontokhoz alkalmazkodhatik. A gyermekben a test gondozását kezdetől fogva állandó szokássá nevelni, a tiszt-

taságérzet alapjait idejekorán megvetni: ez csak az otthon feladata lehet.

Hogy továbbá munka és pihenés okos rendben váltakozzanak: hogy a pihenés szükségéből ne váljunk a henység szokása; hogy felkelésnek és lefekvésnek, étkezésnek, tisztálkodásnak, ruha és eszközök rendben tartásának meglegyen a módja, ideje és jó indulat, de következetes ellenőrzése; ez megint első sorban a szülői gondosság dolga. És hiába hárítja át ezért a felelősséget bárki másra, intézetre vagy személyre; a nevelés fundamentumaier az a felelős első sorban, aki azokat lerakta. Pedig ezek nem jelentéktelen dolgok: sőt éppen ezek képezik nemcsak a testi nevelésnek, hanem a jó példa, rend és engedelmség által a szellemi és erkölcsi nevelésnek is biztos alapjait.

Az értelmi nevelés feladatát már nagyobb részben tölti be az iskola. A szülő nem képes vagy nem ér rá elegendő ismerettel ellátni a gyermekét: átadja tehát az iskolának. Nagyon helytelenül gondolkoznak azonban, ha azt hánné, hogy gyermekét beirtatva az iskolába s ellátván a szükséges taneszközökkel, már teljesen eleget tett gyermeke oktatásában az őt megillető feladatnak. A szülőnek támogatnia kell az iskolát saját gyermeke érdekében. És pedig először elő kell készítenie, hogy iskolai nevelésre alkalmassá legyen.

Ez az előképzés mindenképp az érzékszervek helyes gyakorlását követeli. A képzetek tisztasága, az okoskodás helyessége, meggyőződésünk igazsága mind a dolgok helyes megfigyelésétől és felfogásától függ; ez pedig csak a helyesen gyakorlott érzékszervekkel lehetséges. A gyermek, még mielőtt írni és olvasni tudna, már sokat tanulhat szemlelet útján. Szobában, kertben, szabad természetben minden tárgy: butordarabok, óra, vallásos és történelmi képek, virágok, állatok a porasztól fel a csillagos égig ezer ezer tárgyat szolgáltatnak arra, hogy a szülő gyermeke felébredt kíváncsiságát helyes irányba vezesse, alapos szemleletre segítse és kielégítse. A felébredt tudásvágyat elfojtania nem szabad, sőt ápolnia kell, hogy ha majd a gyermek az iskolába lép, úgy lépjen oda, mint a szonjazó a forrás vizéhez.

Mikor pedig a gyermek iskolába megy: az otthon mindenben feleljen meg az iskola elvárásainak és érdekeinek.

Hogy a gyermek pontosan járhasson iskolába; hogy otthon a tanulásban senki és semmi ne akadályozza; hogy órarendjét kifüggesztve szem előtt tartsa és iskolai

munkája elvégezte előtt egyébbel ne foglalkozzék; hogy mindig lelkiismeretesen elkészülve menjen az iskolába; hogy az iskola és tanító iránt való szükséges bizalmat és tiszteletet soha semmiféle beszéddel, tettel, még csak megjegyzéssel, vagy arczjatekkal se csökkentse; hogy a tanuló olyan munkára ne erőszakoljuk, melyet végezni nem képes vagy nem akar; mindez az otthoni gondosságtól függ; mindebben az otthon nagy segítségére lehet az iskolának, elmulasztásokkal pedig nagy kárára a növendeknek.

De az egyes művészeti s tudományágakat tekintve is, azt a hatást, melyet egy művelt családi otthon az ügyesség nevelésében, az érdeklődés felkeltésében, hasznos ismeretek közlésében, alkalomadtával, napról napra, minden különös megterhelés nélkül a legtermészetesebb és könnyebb módon megvalósíthat és előkészíthet adhat a tudományos és művészi nevelésnek: azt a hatást valójában semmivel pótolni nem lehet. Azon vízszintekhez hasonlítanak a szülő gondosságának ezen apró, de következetes munkái, melyek a kövön is nyomot hagynak. Zene-érzékét énekelletéssel közügyességet mintázással, faragással és utazással, nyelvtanítással, tisztasági és szabatos mondatok példájával, irodalmi és történelmi oktatással, melyek irányu olvasmányokkal és közlésekkel, családi és nemzeti hagyományok érdekes előadásával, földrajzi oktatással a földrajzi alapfogalmak: égtájak, holdváltozás, mértékek, vidékek és tájkepek stb. ismertetésével és ismétlésével lehet előkészíteni és támogatni. S ez így van a mindennapi élet két legkiválóbb tudományágában: a természet-tudományok és mennyiség-tudományok szakában is; s pedig annyival is inkább, mennyivel közelebb állanak ezen két tudomány adatai a mindennapi élet igényeikhez.

Az erkölcsi nevelésben pedig valóságos döntő az otthon példája. Hiába igyekezik az iskola önismeretre és szerénységre nevelni, hiába józanítja a növendéket a hiúság ostoba ábrándjaiból: ha a szülői majomszeretet vagy együgyűség megengedi, hogy a gyermek a felnőttek tarsalgásába hivatlanul és illetlenül belélepedjen, vagy jelenlétében beszélgetés tárgyává tétessék. Hiába tanítja az iskola azt, hogy a műveltség főkepe a szenvedélyek megfékezésében áll: ha otthon az önzés, rossz akarat, irigység, káröröm, harag kitöréseit és örökös durvaságot kell szóban és tettben tapasztalnia. Hiába akar az iskola esztétikát tanítani: ha a tanuló otthon a legközönségesebb józlességet sem látja megvalósítva. Hiába tanítja az iskola rendszeret, megfontolásra, tisztességtudásra és kötelességérzetre:

TÁRCZA.

A szórazokzott völegény.

Okuljatok völegények hősünk szomorú sorsán; ne legyetek szórazokzottak.

Boldog kor, mely nem ismer fájdalmakat, bánatot, gondot! Az élet csupa boldogság; minden perc örömet, gyönyört rejt magában; nevetve tekint a jegyespár a világba, azt véli, mindenki boldog, mindenki velük együtt érez.

Akiről mi itt megemlékezünk, az Széphegyi Géza barátunk, boldog völegény. Hogy is ne? Már évek óta szereti az ő Ilonkáját; de hát a lányka fiatal volt, majdnem gyerek; a szülők még nem is gondoltak arra, hogy lányukat már is férjhez adják. Most már végre elérte a 17-ik évét, eladó lány lett belőle. No de hol van az a férfi, aki e leányka diplomata eszjárásán eligazodik, ki képes arra, hogy a leányka daczoskodó fejcsékléjén, a kis duzzogó ajkaiból, a hamis szemekből a valót kiolvassa?

— Szeret-e, nem szeret? — megkérdezte a margitvirágot, az akác-falevelet; mindig mást mondott.

Végre-végre; egy szép nyári estén, a nyaraló mellett erdő szélén sétáltak, az az ismeretes holdvilág is világított; nem hiányzott semmi; ekkor, ezen a holdvilágos kedves nyári estén, hiába, csak elárulta magát a kis makacs, szerette már iskolás lány korában — szerette Gezát.

Tehát a szív boldogsága is megvolna; jaj! de más is kell a boldogsághoz. A szülők mást is kívánnak; az a számító apa biztos állásban akarja tudni vejét; hogy a szerelemhez meglegyen a megélhetés biztonsága.

Ez meg is lett! Géza állásba jutott. A főváros mellett egy nagy gyárban nyert állást. Megkérte a lányka kezét; nem is tagadták meg tőle; derek fiu volt, meg is érdemelte.

Most indul több heti távollét után először szíve vágyához. Mily boldogság!

Örömmel fogadták: megerkeztek a rokonok, a völegény tisztelőire nagy ebédet adnak a szülők, a kis menyasszonyka boldogan sürgő-forog a háztartásban; bemutatja, hogy a konyha művészetéhez is mennyit ért.

A mi völegényünk is kitesz magáért; komoly arczot vág az apa előtt, úgy szereti a komoly apa. Elmondja, mennyi dolga van, mily körültekintést igényel az ő állása; csak úgy nehezen tudott egy napra is megszabadulni hivatalától és most sem egészen szabad; hozott magával munkát.

Fontoskodó arczczal engedélyt kér arra, hogy ebéd idejéig még egy pár fontos üzleti levelet megírhasson. Hősünk visszavonul apósa dolgozó szobájába. Ott írja rendkívüli komolysággal az ő leveleit, ha csak kis csintalan mátkája meg-meg nem zavarja munkájában.

Végre megjött az ebéd ideje, de Géza még nem kész munkájával. Rögtön elvégzem dolgomat, csak néhány sor van hátra. Ismét sürgetik. Azonnal. De most már

a pajkos Ilona is egyre csak ott ólálkodik a háta mögött; siess, siess! hamar a leves!

— No még 5 sor — 3 sor! Jertek gyermekek, asztalra a leves.

Siet Géza a levéllel. Ilonka is segíteni akar, tartja a porzót a kezében; no még egy sor, most az aláírás, hamar a porzótárja. De, oh fátum, Ilonka nem a porzót, hanem a tentatartót fogta a kezében, annak tartalmát öntötte tehát a megírt levélre.

Nagy az elszörcnyüködés. Zavar mindkét oldalon. Géza gavalbér, nem meri beismerni a hibát, mit kis mátkája sietében elkövetett, bentről meg folyton hívják az asztalhoz.

— Nem baj, edesem, majd letörlöm; aztán patyolat fehér kendőjével felitatja a nagy tentafoltot és most, mint aki jól végezte dolgát, hirtelen zsebvégvága zsebkendőjét és mátkájával az étkező szobába indul.

A társaság már együtt ül, mindenkinek megvan a kijelölt helye; természetesen Géza Ilonka mellé kerül.

Gözölg a leves, mindenki merit magának és ahogy illik, asztalkendőt rak maga elé; Géza tud vigyázni a ruhájára, fehér mellényét nem akarja bepiszkítani, kitűzve ő is egy asztalkendőt, ha a nagy zavarban éppen neki nem felejtettek volna el egyet oda rakni. De tud Géza magán segíteni, nem árulja el a nagy hibát, úgy segít magán, meg-meg nem zavarja munkájában.

Végre megjött az ebéd ideje, de Géza még nem kész munkájával. Rögtön elvégzem dolgomat, csak néhány sor van hátra. Ismét sürgetik. Azonnal. De most már

non csoda, ha veríték gyűl a homlokra, no még a

ha otthon a könnyelműségnek, rendtelenségnek, hazugságnak, emberszólásnak mindennapos példái kell látnia. Hiába tanítja imádkozásra: ha otthon senkit sem lát áhitattal imádkozni.

Lehetetlen ne kívánjunk az iskolától. Már pedig lehetetlen az, hogy az iskola abban a nagyon is részekre tagolt érintkezésben és hatásban melyet a tanulóra nézve megvalósíthat, sikert arathasson, ha azzal a faktórral, amelynek hatása sokkal régibb és sokkal állandóbb: az otthonnal, kölcsönös támogatás helyett, hadilábon kell állnia.

A testi, értelmi és erkölcsi nevelésben nagyon fontos szerepe van az otthonnak. Mikor tehát az iskola nevelői felelősségére gondolunk: mérlegeljük egyuttal érdeme szerint a másik fontos tényezőt munkájában és mulasztásában egyaránt.

L. I.

Évzáró ünnep a Bethlen-kollégiumban.

Folyó hó 27-én folyt le a városi közönség nagy érdeklődése közben, a kollégium dísztermében, az iskolai év ünnepies bezárása. A nagy terem zsufolásig tele volt diákkal és közönséggel; s akkora hőség fejtett ki benne, hogy a zenekar hurjai is megereszkedtek.

Fehér Pál szénior mondott emelkedett hangulatu szép imádságot; utána pedig az ifjúsági zenekar működött, mely ez év alatt szép haladást tett Veress Gábor tanár vezetése alatt. Majd Nagy Lajos rektor-professzor állott fel és nagy tudasából, sok tapasztalatából és meleg lelkesedésből fakadó magas szárnyalású szép beszéddel zárta be az iskolai esztendőt. Hangsúlyozta a magyar protestáns vallás-erkölcsi nevelés fontosságát, melynek intenzitása egyedül képesíti majd növendékeinket a lelkiismereti szabadságért, nemzeti czélokért és kozmopolita ideálok ellen való küzdelemre. Kollégiumunk eljárási módja is, áthatva a vallásos nevelés fontosságától, lépéseket tett, hogy ennek a nem is szakmanak, hanem igen fontos alapelvek képviselője új és avatott kezekbe kerüljön. Ezen lépések folytán választotta meg az egyházkerület vallás-tanárrá Zay Zoltán Ferencz erzsébetvárosi körlelkész, kit a rektor-professzor melegen üdvözölt. Szólt továbbá az egyetemes konvent által kibocsátott s a jövő iskolai éven már életbe léptetendő új tantervről, amely nagyszabású tanügyi munkálatnak terve és kidolgozása kollégiumunk jeles tanárának, Váro Ferencznek műve, ki mint a konventi tanügyi bizottság előadója az egyetemes ev. ref. magyar egyház közéletében előkelő helyet vívott ki magának. Szólt továbbá a tanítóképző-intézet reformjáról, melynek fenntartását, fejlesztését és virágzását eminens protestáns érdekek kívánja, különösen községek egyházas szellemének szolgálatára. Nagy és nevezetes lépések történtek ez irányban a lefolyt esztendőben: a tanítóképző a Bethlen-kollégiumnak szerves részévé tételét és négy rendes tanári szék betöltése után eddigi vegetálása helyett ifjú erővel fog a népnevelés nemes czéljait fardozni. Mindezen öröndetes jelentések után azon elszomorító veszteségről számolt be, mely a legközelebbi jövőben érni fogja kollégiumunkat. Elekes Károly, a természetrajz és vegytan tudós tanára, ki elévülhetetlen érdemeket szerzett magának iskolánk iránt nemcsak buzgó és tapintatos tanári működésével, hanem

szokatlan nagyobb társaság, no és — a kedves mátká közelsége mind hevítőleg hatott fiatal barátunkra. Ilyenkor úgy segít magán az okos ember, hogy letörli a verítéket. A mi hősünk sem tett másképpen; csak hogy az is megszokott a tentás zsebkendővel ilyenkor történni, hogy a tenta a homlokra kerül. Ez volt a baj, erről feledkezett meg Géza barátunk.

A társaság, meglátva a fekete sávokat a völgyény homlokán, mosolyogni kezdett. Géza zavarba jön. Mit mosolyognak rajtam? Tán badarságot követtem el? Meg jobban kiütött a verejték a gondolatnál Géza homlokán és arcán, tehát ismét csak kendőjéhez folyamodik; többször körül törüli arcát, csak hogy szegény barátunk most már szerezsenne vált. Ki tehet róla. Illik-e, nem illik. Ilyenkor csak nem tarthatjuk vissza a nevetést; nevetett is mindenki, ki az asztalnál ült, vendég, anya, komoly apa, még a kis pajkos Laezy gyerek is csak úgy fogta az oldalát nevetésben; és szárnyság! még a kis Ilonka, a nagy bajokozója is csak úgy ajulózott a nevetéstől.

Szó, a mi szó, még a leghiggadtabb ember is kizökken a sodrából. Géza is kizökken belőle. Nagy zavarba jött. Néz jobbra-balra, semmi felvilágosító szó, csak általános göresös nevetés mindenfelé. Géza elvesztí türelmét, felugrik helyéről, persze vele siet az abrosz csücskéje is, és — oh, selyemblousok, csipkesszoknyák! — magával rántja az egész asztalkendőt, a kisebb és nagyobb adag levelek a mindenféle ölebbe hullanak.

Tehát, völgyények, ne legyetek szórakozottak!

Békesi József.

különösen a szép állat- és növénytanai gyűjtemény megteremtésével, mintaszerű rendezésével és faradhatatlan kezelésével, harminczegy évi tanári szolgálata után nyugalmába távozni s intézetünk aktív szolgálatát elhagyja. Az elüljáróság a tanuló ifjúsággal s a városi közönséggel együtt szép ünnepségben méltatta a távozó tanár tanügyi és társadalmi érdemeit. Ezek előterjesztése után nyugalmába lépő tanártársához fordul s a bucsu megható szavaival üdvözli a távozót és a jól megérdemelt nyugalomnak jó erőben és vidám öregségben való hosszú — hosszú élvezetét kívánja. Ehhez a kívánsághoz meleg szeretettel járult az ifjúság, járul a városi közönség s járulunk mi is, kik a magyar nemzeti tanügynek és társadalmunknak sok ilyen derek, művelt lelkű férfit kívánunk. Eltávolzik még az intézettől három rokonszenves ifjú tanár: Dénes Ferencz helyettes tanár, Fehér Pál szénior és Máté Samu vallás-tanár, kik itt tartózkodásuk alatt annyi jó tulajdonságot bizonyítottak be magukról, hogy kedves emléket hagynak az ifjúság és barátai körében.

Az iskolai év történetének részletezése és ifjúságunk egészségi állapotának, magaviseletének és haladásának érdekes és tanulságos rajza után, melyet az Értesítőben rövid idő alatt olvashatni fogunk, áttér az ifjúság magánzorgalmára, melyet önképző egyesületekben és pályázatokban kifejtett. Szép eredményeket ért el mind a gimnáziumi, mint a tanítóképzői önképzőkör, melyek gyűlésein az ifjak szavazásban, stílyakorlatokban, szabad előadásban, bírálatokban, értekezésekben és vitaközlésekben gyakorolták magukat. Nyilvánosan szerepeltek okt. 6., márczius 15. és június 8-án.

Ezután következett a rajz-, írás-, latin-, mennyiség-tani- és zenei pályázatok eredményének kihirdetése, a pénzjutalmak és könyvjutalmak kiosztása. A közönség a gyűjtemények és rajzkiállítás megtekintésére oszlott. Ez utóbbi, mint új dolog, különösen felkeltette a közönség figyelmét. Ezt a szép és különösen érdekes rajz- és festmény-kiállítást Halmágyi Antal kollégiumi rajztanár rendezte főképpen magántanulóinak műveiből, kik között szép számmal vannak városi társadalmunk művészi hajlamú és képzettségű hölgytagjai. Valóban elismerés illeti meg nevezett tanár urat a kezdeményezés lelkes és buzgó munkájáért: de elismerés illeti még a tanítványokat is, kik buzgón igyekeztek a valóban szép eredmény megvalósításán, melynek ismertetésére még visszatérünk.

Vegyes hírek.

— **A magyar képviselőház** szerdai ülésén komoly, méltóságos és ünnepies hangulatban ítélték Ugron Gábor kalandoros manőverei fölött. Gajári Ödön, a szabadelvűpártunk valóságos helyzetekben derék szóvivője, hatatosan hozta kapcsolatba az ország-szerke ismeretes ügyet az inkompatibilitás kérdésével. Azt mondta, hogy a magyar képviselőt akadályozza az új törvény, hogy függő viszonyba kerüljön a kormányval; arról pedig az egész ország közvéleményének kell gondoskodnia, hogy idegen kormánytól függő szerepre magyar képviselő ne vállalkozhassék. A hatóság beszédét, Ugron egy-két személyes híve kivételével, az egész Ház osztatlan figyelemmel és tetszéssel hallgatta. Ez az osztatlan tetszés egyszersmind ítélet volt; süjtő, de sokszorosan megérdemelt ítélet, mely ellen a magyar néphez is hiába felebbez, mert ott még keményebb ítéletre talál. Az eljárására megvesztegetetlen ízlésű magyar ember nem fog mentséget találni de keresni sem.

— **Az országgyűlés** jelen ülésszaka július hó 2-án fog berekesztetni.

— **Deputáció a vall. és közokt. miniszterhez.** Nagy-Enyed város képviselő-testületének határozata és megbízása alapján négy tagból álló küldöttség megy a napokban a kultusz-miniszterhez, hogy az állami elemi fiúiskola függőben levő, nagyon fontos ügyet, megürgecsék és keresztülvitelenek módzatai fölött tanácskozzanak. A küldöttség tagjai: dr. Varró László polgármester, Gáspár János, Váro Ferencz és Jancsó Sándor képviselőtestületi tagok. A küldöttséghez csatlakozni fognak: Török Bertalan és dr. Ebergényi Sándor országgyűlési képviselők is.

— **A Bethlen-kollégiumban** folyamatban levő érettségi vizsgálatokra kormánybiztosul dr. Antal Géza, a pápai ev. ref. főiskola tudós tanára érkezett városunkba.

— **A nagyenyedi Daloskör** 1901. július 6-án (szombaton) este 8 órakor a sétatéri táncz helyiségben táncmulatsággal összekötött hangversenyt rendez. Műsor: 1. a) Schubert: Szerenád. b) Tern: Nem tudom én... Éneklő a Daloskör. 2. Felolvas: Székely Ödön. 3. Magánének zenekísérettel. Énekel: Osztián Lajos. 4. Dankl: Symphonie concertante. Játssza: Benedek Miklós és Kiss János. 5. Hoppe: Népdalok. Éneklő a Daloskör. 6. Abránd kurucz dalok felett. Zenekísérettel játssza: Veress István. 7. Monolog. Előadja: Incze Miklós. 8. Felszeghy J.: Magyar nemzeti induló. Éneklő a Daloskör. Előadás után táncz. Belépő-jegy ára 1 korona. Tanuló-jegy 50 fillér. Jegyek előre válthatók Földes Ede könyvkereskedésben, este a pénztárnál.

— **Nyilvános számadás** a nagyenyedi állami polgári leányiskola és a vele egybekapcsolt nő kézimunka-tanfolyam által részben a Bethlen-, részben a

Vörösmarty-szobor javára 1901. jun. 22-én a sétatéri fedett táncz helyiségben rendezett műsoros estélyről. Jegyekből befolyt 214 kor. 5 fill. Felülfizetésekből 30 kor. 55 fill. Összes bevétel 244 kor. 60 fill. Összes kiadás 83 kor. 42 fill. Tiszta jövedelem 161 kor. 18 fill. Felülfizettek: Zeyk Daniel főispán 9 korona, Bartha Zsigmond 3 korona 40 fill., Gáspár János 3 korona, dr. Farnos Árpád, Müller Mihály, Székely Ödön, Lázár István 2—2 korona, Bartháné, özv. Bodor Lőrinczné, Keresztes Józsefné, Kónya Albertné, Földes Ede 1—1 korona, Bartha Péter, Winkler Jánosné 70—70 fillér. X. X. 35 fillér. Kónya Rózsika, X. X. 20—20 fillér. A tanítótestület határozata értelmében a Vörösmarty-szoborra 50 koronát, a Bethlen-szoborra 111 korona 18 fillért ad az iskola.

Csarnok.

Mátyás király.

Írta: Gróf Andrássy Gyula.

(Mutatvány a nagyenyedi szerzőnek most megjelent, „A magyar állam fönnmaradásának és alkotmányos szabadságának okai” című művéből. (Vége.)

Nem csak azért emeltek Hunyadi János fiát a trónra, mert tőle várják a rend helyreállítását, hanem azért is, mert remélik, hogy aki az ő verőkből való, aki szabad választásuknak köszöni fölmagasztalását, jogaikat és érdekeiket fogja szolgálni.

Nagy a hasonlatosság a nemesség ezen szelleme és azon szellem között, amely III. Endre és Hunyadi János idejében megvilátozott. E férfiak érdeke is azonos volt a nemesség érdekeivel; őket is a nemesség segítette nyeregbe; de nem adott elég hatalmat hozzá, hogy betöltsék feladatukat.

Most is fenyeget a veszély, hogy a nemesség megkötö a kezét, amelytől kemény munkát vár. A sok nemesi szabadság nem teszi-e tehetetlenné a királyt?

A nemesség első tette bizonyítja, hogy nem halt ki belőle a régi szellem. Annak ellenére, hogy Mátyás már tizenöt éves, beleegyezése nélkül öt évre Szilágyira ruházza a kormányzás jogát.

Olyan törvényeket is hoznak, melyek békóba verik a királyságot.

A lábra kapott szokás ellenére kötelezőnek mondják ki a nemesség személyes megjelenését az évenként tartandó országgyűlésen s ezzel elvetik a desorganisatio csirait.

Az ilyen tömeg nem maradhat együtt annyi ideig, hogy fontos és bonyolodott állami ügyeket megértsen; a komoly tanácskozás, a helyes vélemény képződése benne lehetetlen. A villám gyorsaságával kell előzetes megfontolás nélkül a dolgokhoz nem tudó embereknek oly kérdéseket megoldaniok, amelyekhez a tapasztaltabbak is csak gondolkodás után szólhatnak hozzá. Az ország ügyei így prédálul vannak vetve a chaotikus zürzavarnak és a rhapsodikus rögtönzésnek. Az ilyen tömeg vagy egyszerű bábja lesz a színpalak mögött dolgozó erőknök, játékszeréve az ügyes vezetőknek, amely mindent már előre megállapított, vagy az anarchia rabjává és terjesztőjévé.

Ugyanaz a törvény a királyt egyébképpen is tehetetlenségre kárhoztatta, mert egyfelől azt mondja, hogy az országot saját erejével tartozik megvédeni s csak ha ez nem mutatkozik elégségesnek, fordulhat a nemzethez; másfelől meg minden adó követelésétől eltiltja.

Nehéz lehetett az új király helyzete, akinek hívei is ilyen nézeteket vallottak.

Mátyás megérti, hogy mi a temivalója. Irányában jórészt ellenséges érzésű nagylatalmu főnemességtől és hozzája szító, de a szabadsághoz szokott, követelő és a politikai nagy kérdésekben tájékozatlan köznemességtől környezve, mérsékli becsvágyát.

Mindenekelőtt azon ipakodik, hogy a nemesség igaz érdekeit kielégítse. Midőn a rablók fészkeit elpusztítja midőn a jogtalan foglalkókat szigoruan megbünteti és birtokaikat visszaadja törvényes tulajdonosának; midőn a helyi vámokat elleuőrzi s a gyengéket az erők ellen megvédi; midőn igazságos kormányzatot alapít meg: a nemzet zömének érdekét szövetségessé teszi. Rég idő óta az első király, aki a hatalmaskodókkaik tud is, mer is elbánni.

A köznemesség érzelmeire is úgy bir hatni, mint előtte senki. Népszerűsége talán még mélyebb rétegekig tör magának utat, mint Nagy Lajosé. Az Anjoukirály a vezető elemeknek volt a bálványja. A külföld szokásához képest feudális minta szerint nemesi és főnemesi rendet alkotott, a lovagok példaképévé lett; de a régi magyar szellem hatása alatt állott köznemesség alig érzett úgy vele, mint Mátyással. Mátyásban minden magyar és különösen minden köznemes ráismer a maga képére. Az ő sikerei mindnyájuk dicsősége; ő a fajra és az osztályra, amelyből való, világtörténeti fényt áraszt.

Nevének örökölt népszerűségéhez, rettenetetlen vitézségéhez, fényes hadi tetteihez járult képessége a tömegek képzeletének a foglalkoztatására. Kevés fejedelem volt, akinek egyénisége a legtagabb rétegek szívéhez annyira hozzá tudott férközni, mint az övé.

Az engedményeket, amelyekre kénytelen magát rászánni, oly formában és időben adja meg, hogy szabad elhatározásnak tulajdonítják és hogy hálat várhat értök. Nagy mesterség ez és jó, ha a fejedelmek tudnak hozzá. Minden időben sokat tanulhatnak erésben is Mátyástól.

Nagylelkűséget is, szigorúságot is tud kifejtetni. Mind-egyiket úgy, hogy vele a nemzet képzeteleire hat. Mikor Nagy Simont megverik, a sereget, amely megtizedeltetésétől tart, megvizsgálja és régi vezérével az elen küldi újra az ellenség elé. Bizalmát azzal halálják meg, hogy győzelmet vívna ki.

Tele marokkal oszt jutalmat. Ha az ország érdekében valónak látja, ellenfeleinek is megbocsát, bizalmával tünteti ki őket és kegyével halmozza el. Oly erős, hogy elnéző lehet. Engedékenységet nem magyarázzák gyengeségnek.

Tettei annyira kiválóak, a maguk nemében olyan tökéletesek, hogy esoda fogja el az embereket, ahogy a szellemeket magához láncolja. Molnárlegényből hadvezért és nagyurat, egy főrből királyt farag. Mástól, midőn büntetni akar, erre a leghatalmasabbat szemeli ki, azt sújtja akiről a közvelemény úgy vélekedik, hogy érinthetetlen. Annál nagyobb hatása van a példának. Szilágyi esete után ki merne vele szembeszállni, ki lehetné hogy az igazság büntető keze utól nem éri? Vitéz megalázása is elrettentő példa. Mással szemben aztán annál engedékenyebb lehet. A kis embereket felelem is, öröm is szállja meg annak a lattára, hogy a király hogyan bánik el a legnagyobbakkal.

A népet meghatja, hogy közönséges emberként vegyül közéje, s hogy közvetlen tapasztalásból igyekszik ügyeivel-bajaival megismerkedni és rajtuk segíteni. Mástól elkábítja a pompa, amelyet kitéjt.

Kaprátató fényű udvartartása, párosulva művészi ízlésével, növeli nép büszkét. Akit ma paraszt ruhában látunk a népközött forgolódni, azt másnap fejedelmi bíborban, a rang és a hatalom tündöklő jelvényeiben bámulják.

Mátyás nemcsak igazán nagy ember de ért hozzá, hogy magának lássék is. Belső értéke mellett alakja külsőleg is ragyog. A látszat pedig a nép szemében a valóságnál is nagyobb hatású. Mátyás igazán rátermett, hogy a nép kedvelje, hogy mondak és költemények hőse legyen. Nincs fejedelmünk, akiről a nép többet, szebbet, vonzóbbat tudna regélni, mint róla, akit az igazságosnak neveztek el.

Az érzelmek kapcsával ekként hozzáfűzött köznemes-séget szabadságai elismerésével és hűsége legyeztetésével még szorosabban köti magához. Mástól nem számíthatna rá. Bármennyire szeretik Mátyást, bármennyire felel meg kormányzata közvetlen anyagi érdekeiknek, a köznemes-séget nem lehet kielégíteni, ha kizárják az állami életből, ha az alkotmányuk régtől fogva megszokott törvényeit mellőzik. Meg Mátyással is összetűzne, ha abszolutizmust akarna meghonosítani. De ő többre becsüli az érzések hűségét jogai szaporításánál.

Közgazdaság.

Borfogyasztók figyelmébe.

A magyar királyi szabadalmi hivatal a napokban egy igen hasznos háztartási cikket szabadalmazott. A neve „Borvédő” s arra való, hogy bármekkora hordó bort csapon lehessen tartani a bor színének, ízének és zamatajának minden elváltozása nélkül.

Eddig a bort vagy üvegekre fejtve kellett kezelni a háztartásban, és így — eltekintve a drága, palackkértett bortól s a vele járó sok pepecseléstől — a közönséges bor csakhamar megzavarosodott; vagy csapon tartottuk a hordót és túrtuk, hogy az utolsó harmada jóformán íhatatlanná vált a borvirágtól. Ezentúl ezek a kényelmetlenségek és károk megszűnnek, ha hordóinkra „Borvédő” készüléket illesztünk. A főnyereség abban áll, hogy kisebb háztartásban is lehet nagyban — tehát olcsón — jó forrásból beszerezni a bort és az utolsó literig elfogyasztani kár nélkül. A készülék — mint minden jó találmány — igen egyszerű. Az akona helyébe egy gummibelelés műdugót verünk; ebbe beleszorítunk nyulványával egy különleges, erős üveghengert, melyben olyan folyadék van, hogy a pince romlot levegőjében repdeső bacillusokat beáramlásakor menten megöli. A hengert egy ráálló badogsüveg védi eltörés ellen, úgy, hogy a készülék emberileg öröknek mondható s 2-3 évre elegendő légszűrő folyadékot adnak vele. Tekintve, hogy ahol egy hektó bor hatvan napig jár csapon, ott abból legalább tíz liter íhatatlan aljja változik; a készülék hét korona árát már az első hektónál kinyerjük. Kapható a feltalálónál, dr. Molnár István-nál Budapestben (VIII. Népszínház-utca 27.).

Nagyon érdemes lenne, hogy valamelyik kereskedőnk városunk vagy vidéke részére megszerezze e cikk képviselőjét.

H. B.

Szerkesztőség:

Dr. MAGYARI KÁROLY. TÖRÖK BERTALAN

Kiadó:

Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részvénytársaság

Nyomatott a Nagyenyedi Könyvnyomda és Papíráruhágyár részvénytársaság könyvnyomdájában.

Sz. 1858—1901. tkvi.

Árverési hirdetmény kivonata.

A marosújvári kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a ludasi takarékpénztár végrehajtónak Kocsis Ferenc és társai végrehajtást szenvedők elleni 160 kor. tőkekövetelés és járuléki iránti végrehajtási ügyében a gyulafehérvári kir. törvényszék területén levő, Ozd községben fekvő, az o. di 84. sz. tjkvben felvett s Vitéz Márton nevén álló A + 159 1., 159 2. hrsz. faház és kertre 398 kor., a 422 43. hrsz. erdőre 70 kor., az 550 2. 551. hrsz. szántóra 98 kor., a 788 2. hrsz. szántóra 88 kor., a 894 6. hrsz. szántóra 22 kor., az 1042 6. hrsz. szántóra 14 kor., az 1531, 1532 hrsz. kaszálóra 94 korona, az 1681 2. hrsz. szántóra 26 korona, az 1757 42. hrsz. legelőre 18 korona, az 1757 91. hrsz. legelőre 20 kor., az 1757 139. hrsz. legelőre 16 kor., a 733 2 1. hrsz. kaszálóra 134 kor., az ozdi 286. sz. tjkvben felvett és Vécsei Ferenc és neje Farkas Kata nevén álló A + 1731 2. hrsz. szántóra 52 kor., a 377 sz. tjkvben felvett s Horváth András nevén álló A + 40 5., 40 6. hrsz. faház és kertre 344 koronában megállapított kiküldési árban az árverést elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1901. évi július hó 12. napján délelőtt 10 órakor megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kiküldési áron alól is el fognak adatni.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át készpénzben vagy az 1881. LX. t.-cz. 42. §-ban jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi nov. hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszeri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-cz. 170. § a értelmében bantpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt a szolgálattal.

Kelt Maros-Ujvárt, 1901. évi május hó 13-án.

A marosújvári kir. járásbírósg mint telekkönyvi hatóságtól.

Sólyom,

kir. albiró.

3526 1—1

Sz. 10494—1001.

alisp.

Pályázati hirdetmény.

Alsófehér vármegye alispáni hivatalánál Nagy-Enyeden egy hivatali szolgáló állás — mely 566 (ötszáz hatvanhat) korona évi fizetés, 80 (nyolcvan) korona évi ruhaállomány és 80 (nyolcvan) korona évi lakberrel javadalmaztatik — üresedésbe jöven. annak betöltésére pályázat hirdetettik s felhivatnak pályázók, miképp katonai szolgálattal kitüntető s, lehető más bizonyítványokkal ellátott folyamodványukat **folyó évi augusztus hó 1-ig** hozzám küldjék be.

Alsófehér vármegye alispánjától.

Nagy-Enyeden, 1901 június hó 25-én.

Csató János,

kir. tanácsos, alispán

Tisztelettel tudatom N.-Enyed város és vidéke t. közönségével, hogy a

— Buzapiacson lévő —

fiók ékszer-üzletem

vezetésével fiamat: **Löbl Lajost** bízom meg és az eddig e minőségben nálam alkalmazott Aczel Lajost végkép elbocsátottam.

Továbbra is magamat becses partfogásukba ajánlván, tisztelettel

Löbl Mór

gyulafehérvári ékszerész.

2—2

Nagy-Enyed, 1901.

INCZE ISTVÁN mészáros és hentes

ÁRJELENTÉSE.

Üzletem jó hírnevének

megóvása és netaláni visszaélések megakadályozása czéljából szükségesnek tartom **árjegyzékemet** a nagyérdemű közönséggel közölni.

1 kgr. marhahus	72 fill.
1 kgr. sütni való részek	80 „
1 kgr. borjúhús	72 „
1 kgr. borjúcsomb	80 „
1 kgr. sertéshús	72 „
1 kgr. sertéskaraj és folsár	80 „
1 kgr. pörkölt fehér szalonna	1 kor. 28 „
1 kgr. füstölt paprikás szalonna	1 „ 44 „
1 kgr. császárhús	1 „ 60 „
1 kgr. sonka	1 „ 30 „
1 kgr. zsír	1 „ 30 „
1 kgr. lengyel-kolbász	1 „ 28 „
1 kgr. száraz kolbász	1 „ 44 „
1 kgr. párisi kolbász	1 „ 60 „
1 kgr. disznósajt	1 „ 20 „
1 darab szalvaládé	08 „
1 pár tormásvirslit	08 „

Pontos mérés és kiszolgálás.

Kiváló tisztelettel

INCZE ISTVÁN.

3—4

Zamatos Cuba-kávé fél kiló 70 krtól kezdve kapható!

Tisztelettel tudatom, hogy 32 éves üzletemet

— **főtéri saját házamba költöztettem át,** —

a megyei hiddal átellenben, — hol is szép tiszta, kényelmes, világos és kellő nagy helyiségben vannak, nagy részben újonnan érkezett cikkeim minden kiválómnak megfelelőleg berendezve és így a gyors kiszolgálás biztosítva van. Mivel pedig a nagy házbért nem kell az árakra számítanom, azon kellemes helyzetben vagyok, hogy az összes árukat jutányosabban árusíthatom el. Tisztelt vevőimet — kiknek 32 éves szives partfogásukat a legalázatosabban megköszönöm — kérem ezen jóságos támogatásukkal új üzletemet is megajándékozni.

Az új üzlet május hó 6-án nyitott meg

Egyben bátorkodom tudatni, hogy mindenkinek, ki üzletemet becses látogatásával megtisztelni sziveskedik, vásárlásához kellemes ajándékot fogok mellékelni.

Szives köszönetemet ismételve, becses látogatásukat kérve, maradok

teljes tisztelettel:

BISZTRITSÁNY LAJOS.

Aussigi legerősebb rézgáicz és permetező-gépek, beocsin román- és portland-czement leszállított áron szintén kaphatók.

Egy Wertheim pénzes-szekrény íróasztallal olcsó áron eladó,

Bármily cikkre megrendelést elfogadok és gyorsan megszerzek.

3312 27—52

A múlt évben oly jónak bizonyult aczél-kaszák (jótállás mellett) már megérkeztek.

Nickel- és alpacca-kanalakat leszállított áron ajánlok.

Ha látlak, oh Zacherlin, a szívem is dobban;
De nem fogadlak el, ha kínálnak tokban.
Tokban ami van, haszontalan dib-dáb;
Attól ugyan nem döglik se féreg, se a sváb.

Zacherlin üvegben! Ez az igazi szer!
Legyen áldott, aki készíti, százszor és ezerszer,
S valahol függ a Zacherlin-plakát:
Ott kapható Zacherlin egész éven át.